

НОВА СВѢТЛИНА

МАГНИТА, ЕЛЕКТРИЧЕСТВОТО И ПСИХИЧЕСКАТА СИЛА.

(Преводъ.)

Какво нѣщо е магнита? — Незнамъ.

Какво нѣщо е електричеството? — Незнамъ.

Какво нѣщо е психическата сила? — Незнамъ.

Азъ зная само отъ опитъ, че може да се произведжтъ еднакви дѣйствиа чрѣзъ тия три различни сили. Азъ мога да приспа и събуда единъ чловѣкъ, както съ единъ магнитъ, тѣй и съ една смоляна прѣчка, или една котешка кожа и съ ржцѣтъ си. Поставямъ сѣверния, или положителния, полюсъ на единъ магнитъ посрѣдъ челото, до корена на космитѣ, на единъ чувствителенъ чловѣкъ и го приспивамъ въ нѣколко минути. Като се увѣря, че чловѣка е заспалъ хубаво, за да го събуда ми е достатъчно да обърна магнита и да поставя на сжщото мѣсто на челото южния, или отрицателния, полюсъ. Оставямъ на страни магнита и поставямъ озадъ на врата на сжщия чловѣкъ една смоляна прѣчка, която е наелектризирана, и го приспивамъ. За да го събуда, поставямъ сжщата прѣчка на челото му. Искамъ да приспа за трети пхтъ тоя чувствителникъ (Sensitif); тургамъ го добрѣ прѣдъ себѣ си и поставямъ дѣсната си ржка върху главата му, малко нѣщо по нагорѣ отъ челото, по такъвъ начинъ, щото голѣмния ми прѣстъ да съвпада съ дѣсната му страна, а мал-

кия ми пръстъ— съ лѣвата; и ето челоуѣка заспива. За да го събуда, поставямъ лѣвата си ржка, по такъвъ начинъ, щото малкия ми пръстъ да съвпада съ дѣсната му страна, а голѣмня— съ лѣвата.

Отъ тѣзи три примѣра се вижда, че магнита, електричеството, което се съдържае въ смоляната прѣчка и психическата сила, съ която бѣхъ напоени моитѣ двѣ ржцѣ, даватъ абсолютно сжщитѣ резултати.

Азъ искамъ да се възвие поставената въ равновѣсие магнетическа стрѣлка: приближавамъ единъ магнитъ и стрѣлката начаса се възвива. Замѣстямъ магнита съ една смоляна прѣчка, трита съ котешка кожа, или една прѣчка отъ червенъ воскъ, или такава отъ кюкюртъ, или най послѣ единъ краишникъ отъ свѣщъ, трити съ платно; магнетическата стрѣлка се възвива, като да е подъ влиянието на магнита. Намѣсто тѣзи вѣщества, приближавамъ ржката на единъ отъ моитѣ чувствителници, която е твърдѣ напълнена съ психическа сила, и ето магнетическата стрѣлка се възвива сжщо, на равна пропорция, както съ магнита, смолата, кюкюрта, червення воскъ, или свѣщъта. Искамъ ли да получа съ ржката на чувствителника си едно по силно възвивание на стрѣлката? Азъ му натривамъ долната часть на ржката върху платнения му ржавъ, и възвиванието става по-голѣмо.

Ето шесть години какъ повтарямъ тия опити и получавамъ постоянно сжщитѣ успѣхи. Това, което ний наричае магнитъ, електричество, психическа сила, или животенъ флуидъ (етерическа тѣчностъ), или животворенъ флуидъ, и което ний считаме за три различни сили, Индийцитѣ го наричатъ *Агаза*. Агазата е за тѣхъ чистия животенъ флуидъ, распространенъ изъ цѣлата природа, който поставя въ съобщение всичкитѣ вѣодушевени сжщества, видими и невидими. Електричеството, магнита, психическата сила, всичкитѣ сили на природата, съ една рѣчь, не сж, спорѣдъ ученитѣ Индийци, освѣнь частнитѣ положения на агазата. Други учени Индийци считатъ

агазата за дѣйствующата мисль на всемирната душа, която управлява всичкитѣ души, които бихж били въ съобщение помѣжду си, ако грубата тѣлесна обвивка не прѣчеше до извѣстна степенъ. Тѣзи теория проповѣдвана отъ хиляди години насамъ въ тайнитѣ на пагодитѣ, не ми са вижда по лоша отъ тая, която проповѣдватъ въ училищата на Западъ. Тя прилича даже да е по обширна и по спиритуалистическа, тъй като, тя дава да се види, че на Истокъ, науката не почива, както на Западъ, исключительно върху изучаванieto на материята.

Гордостъта. Богатство и бедность.

Отъ всичкитѣ недостатъци, най-страшния е гордостъта, понеже тя влѣче подирѣ си почти всичкитѣ други недостатъци. Тя е чудовищната идра, която всѣкога е въ раждане и на която произведениата сж сжщо чудовища като неяж. Щомъ тя завладѣе нѣкоя душа, или нѣкое мѣсто, тя се установява тамъ като господарь, располага се както иска и се укрѣпява тъй, безъ да може да се нападне.

Нещастенъ е този, който се е оставилъ да се завладѣе. По-добрѣ ще бѣде за него да истрѣгне сърцето си, отъ колкото да допусне гордостъта да влѣзе въ него. Той не може се отърва отъ този мжчителъ, освѣнъ съ постоянството на страшни борби, на трудни опити, на мрачни сжществувания, на едно унижение и една покорность: този е еднички лѣкъ на злинитѣ, които се пораждатъ отъ гордостъта.

Този недостатъкъ е най-голѣмий бичъ на челоувчеството. Отъ него произхождатъ всичкитѣ раздѣления на общественния животъ, всичкитѣ класически и народни съперничества, интригитѣ, ненавистъта и войната. Вдѣхнователь на несвѣстни амбиции, той е покриль земята съ кръвъ и развали; той е още, що става причина да страдаме и задъ гроба, понеже не-

говитѣ дѣйствиа се простиратъ и отатѣкъ смъртъта, дору върху нашитѣ отдалечени участи.

Гордостъта не само ни отклонява отъ любовта на нашитѣ подобни, но още ни прѣпятства отъ да се подобримъ, като ни кара да прикаляваме върху нашата врѣдностъ, като ни заслѣпява върху нашитѣ недостатѣци. Чрѣзъ единъ строгъ само испитъ на нашитѣ дѣйствиа и на нашитѣ мисли ще можемъ да достигнемъ да се прѣобразимъ. Какъ гордѣливий ще се положи на този испитъ? Отъ сичкитѣ хора, той се най-малко познава. Личностъ, прѣстрастна къмъ другитѣ, нищо не може да ѝ възвърне отъ порока ѝ, понеже отбѣгва внимателно всичко това, що може да го освѣти; той мрази противорѣчието и се наслаждава само въ общество, което го лѣскае.

Както червейтъ уврѣжда едно добро оовощие тѣй и гордостъта разваля най-прѣхвалнитѣ дѣла. Понѣкоги даже, тя ги прави врѣдителни на тогози, който ги изпълнява. Доброто дѣяние сѣ похваление, сѣ тайно желание да се рѣжкоплѣщи, да се прослави, се възврѣща противъ своя творителъ. Въ духовния животъ, намерениата, тайнитѣ кроежи, които ни сѣ вдѣхновили, се прѣдставятъ, като толкова свидѣтели; тѣ докарватъ тегостъ на гордѣливия и унищожаватъ неговитѣ невѣрни достоинства.

Гордостъта ни крие всѣкаква истина. Да изучимъ сѣ плодъ вселенната и нейнитѣ закони, трѣбва прѣди всичко, простодушието, искренностъта, сѣрдечната и душевна справедливостъ, добродѣтелиности непознати отъ гордѣливия. Нейнитѣ разсѣждения сѣ за неѣ прѣдѣлитѣ на възможното; тя трудно склонява да приеме че нейното знание и проумѣние сѣ ограничени.

Простий чловѣкъ, сѣрдечно смиренъ и богатъ въ морални качества, ще достигне по-скоро до истинната, въпрѣки неговитѣ по възможностъ долни способности, отъ колкото гордий и пустославний отъ

земната си наука, който се вълнува противъ закона, който го понижава и унищожава неговий престижъ.

Учението на духоветѣ ни казва какво е положението на гордѣливитѣ задъ гроба. Покорнитѣ и сложнитѣ отъ този свѣтъ ще се намѣрижтъ тамъ възвишени, а славолубивитѣ и силнитѣ ще бѣждѣтъ малки и понижени. Съ други думи: еднитѣ сж донесли съ тѣхъ това, което ги прави да бѣждѣтъ точно горни: добродѣтели, качества, придобити чрѣзъ страданието; кога другитѣ трѣбваше да изоставатъ съ смъртѣта титли, имение и пустознание. Всичко това, което съставляваше тѣхната слава, тѣхното благополучие, исчезна като димъ. Тѣ дохождатъ въ пространството бѣдни, съблѣчени, и това ненадѣйно лишние, като става контрастъ съ тѣхното великолѣпно прѣминяло, изглажда тѣхнитѣ грижи и тѣхнитѣ нетърпѣливи покаяния. Съ дълбока горчевина тѣ гледатъ надъ тѣхъ въ свѣтлината, тѣзи които тѣ сж отблѣснжли, покрусали на земята. Сжщото това се случва съ бѣдущитѣ тѣхни прѣбраждания. Гордостѣта силното властолюбие, не могатъ не могатъ се намали и унищожи, освѣнъ посредствомъ единъ безпокойенъ животъ, който ще бѣде работенъ и наказателенъ, въ продължение на който гордѣливата душа ще дойде въ себе си, ще припознае слабостѣта си и малко по малко ще почне да показва по-добри чувства.

Едно какво-годѣ смирение и едно какво-годѣ размишление ще ни прѣдпазжтъ отъ тѣзи злини. Какъ може ний да се оставимъ да се завладѣеме отъ гордостѣта, когато достатъчно е да хвърлимъ единъ само погледъ къмъ това малко нѣщо, що сме ний? Да ли е нашето тѣло, нашитѣ физически удоволствия, които ни вдъхвватъ пустославието? Хубостѣта е за малко врѣме; една само болѣсть е достатъчна да ѣх упропасти. Ежедневно врѣмето си върше работата; още нѣколко крачки въ живота, и всичкитѣ тѣзи прѣимущества ще повѣхнжтъ, нашето тѣло ще бѣде вѣки едно отвратително нѣщо. Това ли е нашето възвишение

върху природата? Нека най-силний, най-добъръ надарений изъ между насъ отиде въ едно пусто мѣсто, дѣто трѣбва да се задоволи; нека тамъ той призрѣ неограниченитѣ елементи; нека се изложи, уединенъ, на океанското вълнувание; между страшнитѣ вѣтрове, вълни или подземни огнече, какъ неговата слабостъ ще се открие!

Тогава, всичкитѣ общински отличия, титлитѣ, прѣимущества на имението, ще се оцѣнятъ съ справедливата обща мѣрка. Всички сме равни прѣдъ опитността, страданието и смъртъта. Всички отъ най-горний до най-долния, сме съставени отъ една и сѣща прѣстъ. Тѣлата както на тѣзи, които се дрипава облѣчени, тѣй и на тѣзи, които се блѣскаво облѣчени, сѣ въодушевлени отъ Духове произходящи отъ едно и сѣщо начало, и всички ще се намерятъ размѣсени въ бѣдущия животъ. Само, моралната имъ стойностъ ще ги отличава. Най-голѣмий тукъ долу може да стане единъ отъ най-долнитѣ въ пространството—и просекътъ може да бѣде облѣченъ въ едно блѣскаво облѣкло. Нека да не покруваме никого, слѣдователно. Да не търсимъ похваление за нѣкаква помощъ или за прѣминжли нѣкои ползи. Никой не знае това, що утрѣшния день му е запазилъ.

* *
*

Ако Христосъ обѣща царството небесно на покорнитѣ и долнитѣ, то е че богатството и силата пораждатъ често гордостъта; когато единъ трудолюбивъ и доленъ животъ е най-здравий елементъ за моралния напрѣдъкъ. Въ изпълнението на своето ежедневно старание, искушениата, желаниата и нездравитѣ охоти по малко беспокоятъ работника; той може да се вдаде въ разсѣждение и да развие съвѣстъта си; свѣтскій чловѣкъ, напротивъ, е владенъ въ непотрѣбни занятия, въ спекулациата или въ задоволствието.

Богатството ни свързва съ земята чрѣзъ свръски тѣй многочисленни и тѣй вѣтрѣшни, дѣто смъртъта

редко сполучва да ги прѣкжса и да ни избави отъ тѣхъ. Оттамъ дохождатъ мѣчнотинитѣ на богатия въ бѣдущия животъ. При всичко туй не е мѣчно да проумѣеме, че нищо не е нашо на земята. Тѣзи имоти, на които ний отдаваме толкова цѣна, не ни принадлежатъ, освѣнъ по нагледностъ. Сто съ хиляди други, прѣдъ насъ, се мислѣли да ги притежаватъ; съ хиляди други подиръ насъ ще се наближатъ отъ сѣщитѣ иллюзии, и всички, рано или късно, ще ги изоставатъ. Сѣщо нашото тѣло е взето, като назаемъ отъ естеството, и то знае твърдѣ добръ да ни го земе, когато трѣбва. Нашитѣ сами здрави притежания сѣ отъ разумния и мораленъ редъ.

Отъ любовта къмъ материалнитѣ имена често се раждатъ омразата и завистьта. Когато нѣкой носи въ себе си тѣзи недостатъци, тѣй може да каже „сбогомъ“ на спокойствието и натишината. Животътъ става едно непрѣстанно беспокойствие. Сполукитѣ, задоволствието на сѣсѣда му разбужда въ завистливия жарко желание, една трѣска отъ владѣние, която го изнурява. Той не мисли друго а какъ да помрачи другитѣ, да придобие богатства, отъ които не знае даже да се наслаждава. Сѣществувa ли сѣществование по-лошо? Да прислѣдвамъ безпрѣстанно едно притворно благополучие, да поставимъ всичката си душа въ тѣзи никаквости на погублението което ни отчайва, не е ли да си съворимъ сами едно наказание за всегда?

При всичко туй, богатството не е едно зло отъ само себе си. То е добро или зло, споредъ употреблението, което му даде нѣкой. Важното е, че то не вдъхва ни гордостъ, ни твърдосърдечие. Трѣбва да бѣде нѣкой господарь на имението си, а не неговъ робъ, да се покаже по горенъ отъ него, да бѣде безинтересенъ и великодушенъ. Подъ тѣзи условия, опасней опитъ на богатството става по-лесенъ за носение. Той не раслабя характеритѣ, не разбужда стра-

ститѣ, и тъй бива нераздѣлимъ отъ доброто положение.

Благосѣстоянието е опасно отъ искушениата що то произвежда, отъ умайваниата, което то упражнява върху духоветѣ. При всичко тъй, то може да бѣде источника на едно голѣмо добро, когато се полага нѣкой съ мъдростъ и умѣренность.

Чрѣзъ богатството може нѣкой да съдѣйствува въ напръдѣка на челоуѣческата интеллигентность, на общинското подобръние, като подкрѣпя, като създава благотворителни учреждения или училища, като прави да участвуватъ бѣднитѣ отъ откритиата на науката отъ обявяваниата на хубавото подъ сѣкакъвъ видъ. Но най-паче, богатството трѣбва да се дава на тѣзи които иматъ нужда, подъ видъ на работа и спомагателство.

Напротивъ, да пожертва срѣдствата си нѣкой исключително да задоволи пустославието си и чувствата си, значи да губи отъ съществуването си и да си създава трудни припятствия. Богатий ще дава смѣтка за това нему повѣрено, за доброто на всичкитѣ, богатство. Когато непрѣклонимий законъ, когато гласътъ на съвѣстѣта му вѣстанжтъ противъ него въ този новъ свѣтъ, дѣто златото нѣма влияние, какъ ще отговори на обвинението, дѣто е употребилъ само за въ своя полза това, което трѣбваше да направи, за да погаси жеждата и страданията на другитѣ? Срамътъ и смущението за него ще бѣдѣтъ безкрайни.

Когато Духътъ не се чувствува достатъчно обржженъ противъ прилъстението на богатството, той трѣбва да се отдалечи отъ този опасенъ опитъ и да потърси единъ простъ животъ—далечъ отъ умайваниата на богатството и величието. Ако участѣта го опрѣдѣля, вопрѣки всичко, да занимава едно високо мѣсто на този свѣтъ, нека се не въсхищава, понеже неговата отговорность и длѣжноститѣ му ще бѣдѣтъ много повече распространени. Но поставенъ въ должитѣ чинове на обществото, нека не се червенѣе ни-

кога. Ролѣта на покорнитѣ е най-достопохвална; тѣ сж тѣзи които носѣтъ всичкиа товаръ на цивилизацията; отъ тѣхния трудъ живѣе и се храни чловѣчеството. Бѣдниа трѣбва да бѣде посвѣтенъ за всички, понеже Христосъ поиска бѣденъ да се роди и да умре; бѣдността се избрали най-благороднитѣ Духове, които се живѣли въ този свѣтъ. Тѣ знаехъ, че трудѣтъ, лишениа, страданиа развиватъ мжжскитѣ душевни сили, когато охалността ги намалява. Да не завиждаме на богатитѣ, на които нагледната имъ лѣскавина крие толкова морални слабости. Да не забравяме, че, подъ покривалото на бѣдността, се крижтъ най-вѣликолѣпнитѣ добродѣтелности, отказванието и пожертвователния духъ. Да не забравяме никога че чрѣзъ труда и крѣвѣта, чрѣзъ непрѣстанното пожертвование на долнитѣ, е, дѣто обществата живѣжтъ, се защищаватъ и се подновяватъ.

Силата на словото.

(Продължение отъ книжка VII.)

Видѣхме и по-напрѣдъ че вѣрата може да исцѣри чловѣка; но видѣхме сжщеврѣменно, че вѣрата не може да се даде на чловѣка. Слѣдователно, това наше знание никакъ не може да ни ползува на практика. Сега обаче, се учиме, че въ хипнозата можемъ по-добрѣ да дадемъ на човѣка вѣра. Ако хипнотизираме нѣкого и му кажеме, че не може да се помрѣдне и че чувствува студъ или горещо, или че ще се подобри и ще бѣде здравъ, то този чловѣкъ ще ни повѣрва на всичко и фантазиата му тогава е толкова силна, щото тѣлесното му състояние, на вѣрно, ще се промѣни чрѣзъ словото ни, до колкото е възможно.

Ако напимѣръ, му кажеме въ хипнозата, че чувствува отврѣщение, на вѣрно въ минутата ще почувствува отврѣщение. И това почувствување бива

толкова силно, щото въ скоро врѣме този чловѣкъ ще почне да бѣлва.

Брайтъ поставяше болнитѣ си въ състоянието на този сънъ, който нарекохме хипноза. Тѣзи болни страдахъ отъ разни болѣсти: подагра, невралгия, епилепсия, параличъ, счиболъ и пр..... И за голѣмо негово удивление виждаше, че мнозина отъ тѣхъ се исцѣрѣвахъ. Какъ се случваше това, не можеше никакъ да разбере, приемаше, обаче, че чаканието за оздравяние, взимаше по-голѣмо напрѣгане въ хипнозата. Не говорѣше на хипнотизираниитѣ и вслѣдствие на това не имъ даваше вѣра за исцѣрението имъ. Най-послѣ, мнозина отъ тѣхъ се исцѣрѣвахъ, което може да се истълкува тѣй: чаканието, което приченява въ тѣхъ състояние да бѣдѣтъ будни, взимаше въ хипнозата всичката сила на своята енергия.

Дѣлото което бѣ почнато отъ Брайтъ, бѣ послѣдвано отъ други нѣкои, отъ които най-забѣлѣжителенъ е Д-ръ Лиеболтъ отъ Нанси и Д-ръ Хаскъ-Тукъ отъ Лондонъ. Лиеболтъ употреби прѣзъ двадесетъ годинино врѣме хипнозата въ голѣмо распространение и съ по-голѣма сполука, отъ колкото Брайтъ. Разбрахъ, че въ хипнозата, прѣди всичко друго, трѣбва да се вдѣхва на болния чрѣзъ изразително слово и рѣкомахане увѣрение за оздравяние. Спасителното това увѣрение вдѣхва на болния въ онази минута, въ която той имаше особена способностъ да ѣ приеме и да ѣ почувствува толкози силно, щото тѣлото чрѣзъ него да прѣтърпи сѣществено променение. А чрѣзъ дългитѣ негови опити достигнѣ до най-сигорната и проста метода за причиняване хипноза. Познатий Англичанинъ, психиатрика Хаскъ-Тукъ достигнѣ съ достойни дѣла всичко, което по-напрѣдъ бѣше прѣснѣто въ неопрѣдѣлени идеи и го извади въ опрѣдѣлена научна система. И Лиеболтъ издаде прѣди много години единъ трудъ за хипнозата; нѣ Хаскъ-Тукъ пѣрвий издаде общата система, прѣвѣходенъ трудъ на новата тази наука. Чрѣзъ слово

или ржкомахание вдъхнѣтото увѣрение на болния, французитѣ нарекохъ suggestion (подкладка, внушение).

Начинѣтъ, чрѣзъ който Лиеболтъ изцѣряваше болнитѣ си, се нарече метода чрѣзъ внушение. Професоръ Берихаймъ въ Нанси изучи цѣрителната тази метода на Лиеболта, съществено ѝ уползотвори, описа ѝ твърдѣ мадро и интересно въ трудѣтъ си за хищотическото внушение.

Трѣбва, прочее, да различаваме, че съставената отъ Хаскъ-Тукъ психиатрическа метода е, която лѣкувала болѣститѣ чрѣзъ душата на страдащия. Внушението е отъ страна само и най-важно на цѣрителната тази метода е силното влияние на фантазията, което вдъхва увѣрение възможно да излѣкува страдащия. Хипнозата е срѣдство за внушение, т. е. състоянието, въ което трѣбва да докараме болний, за да можемъ относѣ да подѣйствуваме чрѣзъ внушението на душата и тѣлото му. Но енергията на внушението е силна и безъхипноза; ако кажъ нѣкому: „каква горѣщина има тука, вътрѣ! Отворете прозорцитѣ!“, това е внушение. Той ще осѣти веднага горѣщината, която по-напрѣдъ не осѣщаше. Може тѣй също да причинимъ съ такова внушение, чрѣзъ слово, намигване, ржкомахание, прости телѣсни движения и чувствования. Ако на прѣдположение кажъ съ особенно изявление нѣкому: „принуденъ си да прѣгълнешъ, глѣдай да прѣгълнешъ“, този човѣкъ мажно ще може да се въздържи нѣкоя минута безъ да прѣгълне. Или ако кажъ нѣкому: „Имашъ сърбелъ на дѣсното си ухо, трѣбва да го почешешъ, не можешъ да направишъ друго-яче“, по всѣка вѣроятностъ той не ще може да противостои на такова внушение. Колкото за прозяванието е извѣстно, колко лесно се прѣдава чрѣзъ внушение. Има човѣци, които щомъ чуѣтъ думата „прозявание“, прозяватъ се.

Много по-силно дѣйствува внушението на хищозата. На тѣзи, които сѣ подъ хипноза, можемъ да имъ дадемъ увѣрение, че чувствуватъ гладъ и жадъ.

ностъ, болка или облекчение отъ болка, радостъ и благополучие и напротивъ—скърбъ, и това внушение става изведнѣжъ явно. Когато хипнозата е дълбока, хипнотизирания приима веднага всѣка придадена нему идея, разбира всѣко наше намигване или знакъ и го слѣдва. Щомъ лѣкарьтъ приближи болката на нѣкое мѣсто на тѣлото, болний разбира цѣлѣта му и почувствува облекчение или спирание на болката.

Освенъ това таквизи хипнотически внушения иматъ върху тѣлото още по-голѣмо влияние и за това е още по-важно за лѣкуване. Ако на пр. на нѣкой боленъ, който нѣма охота за ѣденіе, кажемъ че е гладенъ, тогава той не само ще почувствува гладъ, но и приима даваната нѣму храна и ѣж млади полесно. Стомахътъ се подчинява на фантазията и обективнитѣ явления се подчиняватъ и съобразяватъ на субективнитѣ. По този начинъ лѣкарьтъ може да измѣни кръгообращението на кървѣта, вътрѣшнитѣ служби и пр., споредъ волята си. И важно е това, че тѣзи променения не траятъ само въстояние на хипнозата, нѣ слѣдватъ да сж и подиръ нея. Намаленіи болѣжъ не се възвръща и възобновената охота не се исхабява, когато болний се събуди отъ това състояние, което се нарича хипноза. Първий пътъ, навѣрно, тѣзи слѣдствия на внушението рѣдко оставатъ за всѣкога, слѣдватъ обаче, да сж за дълго врѣме, ако се повтори внушението, щомъ се яви пакъ болката, сполучва се, най-послѣ, съвършено и трайно оздравяние. Това зависи отъ видѣтъ на болѣстѣта, нейната продължителностъ и отъ благорасположението на страдающа къмъ внушението. Но благорасположението и нейното въсприимание е повечето относително къмъ дълбокоствѣта на хипнозата, не обаче всѣкога; защото нѣкои болни могатъ и въ най-легката хипноза да приематъ внушението съ прѣкрасна сполука.

Сега дохождаме на въпроса, като какъ се причинява хипнозата и особено, какво нѣщо е хипнотическото състояние. Който е чѣлъ описаниа за хип-

нотизма, писани отъ разни послѣдователи, намиращи толкози противоречия, щото не може да повѣрва, че всичкитѣ тѣзи учени говорѣтъ за едно и сѣщо нѣщо. И най-чудно е това, че всѣкой отъ тѣхъ утвърждава, какво всѣкога забѣлѣжава по единъ и сѣщия редъ прѣдставенитѣ тѣзи явления, отъ които друга никаква слѣда не е забѣлѣжилъ. Слѣдователно, съвсѣмъ не е чудно, че не се съгласяватъ по между си, но се укоряватъ взаимно, че не забѣлѣжаватъ правото, или пъкъ не сѣ способни да забѣлѣжатъ, или пъкъ най-лошото е, че заблуждаватъ свѣта. Причината на такова несъгласие е, че хипнотическото състояние е твърдѣ тънко и не може лесно да се различава. Сѣщественно характеристикното му распознавание е, както се каза, удобочувствителността къмъ впечатленията. Като правиме по възможность по чувствителенъ пациента, испитваме това положение, като легка гѣвкава масса отъ воскъ. Всѣко различно употребление промѣнява различно вѣнкаишността на положението. Единъ го взема съ щипци и казва, че е плоско, другъ го взема съ лѣжници и казва, че е валчесто.

Бернхائمъ утвърждава, че хипнозата и физический сънъ сѣ едно и сѣщо нѣщо, и че може нѣкой да направи и въ обикновенний сънъ, каквото прави и въ хипнозата. Истина е, че и двѣтѣ тѣзи положения сѣ братя; затова хипнозата нарекохъ сънъ, причиненъ чрѣзъ искусствени срѣдства.

Това приспивание—хипнотизиранieto е нѣщо просто. На болния се заповѣдва да прикове очитѣ си за нѣколко врѣме на нѣкой опрѣдѣленъ прѣдметъ или да глѣда непрѣкъсвано очитѣ на хипнотизатора. Подиръ хипнотизираний много се залисва и почва да гледа всичко черно: зеницитѣ му ставатъ обтѣгнати и съ голѣмъ трудъ едвамъ могатъ да се държатъ отворени. Неуспоримо нужно е, щото болний, като разбира, че прѣдстои за излѣкуванието му, да остава съвсѣмъ пасивенъ и безъ воля и се труди да избѣг-

не кимване съ глава или знакъ за удобрене и думитѣ на лѣкарьтъ, който го хипнотизира. А този послѣдний се ползува съвършено съ тихи, спокойни и благи думи да причинява съня и съ търпѣние и чакане да учи болния, пакъ да се приспи. Приковаването на очитѣ въ единъ опрѣдѣленъ бѣлегъ нѣма, споредъ мене, никаква характеристична важность. То е само помощно срѣдство и дѣйствува нѣкакъ душевно психически. Вѣрвамъ, че тъмнината прѣдъ очитѣ, що произлиза отъ спиранието на Ultra-element, умножава чаканието на приспиванieto. Когато болний почне да гледа всичко въ тъмнина, сѣка, мисли че сънятъ почва и затваря очитѣ. Казвамъ това, защото се случва да се приспи болний и безъ такова приковаване на очитѣ си въ опрѣдѣленъ прѣдметъ, просто съ силно нѣкое внушение, като: „затворете си очитѣ—сега позаспѣте!“ Прѣди всичко на малко тази заповѣдь сполучва изведнѣжъ.

Прѣдполагамъ тукъ, че чловѣкъ се хипнотизира изведнѣжъ отъ обикновеннитѣ начини и, че това се случва рѣдко веднага съ първий опитъ, почва да се приспава или да подпада въ сънь. Тогава този чловѣкъ спи въ видъ на обикновенъ сънь, обаче догдѣ спи, слуша всѣкога всичко, щото му говори лѣкарьтъ. А запитванъ, дава всѣкога прави отговори. Може, като спи, да държи редовенъ разговоръ, даже да стане и да пише, да фде, да пие и почти да прави всичко що му се заповѣда, като има обаче всѣкога очитѣ си затворени. Духътъ му е съвършено лишенъ отъ воля. Ако издигнемъ ржката му, не мисли да ѣх снесе, но ѣх държи по цѣлъ часъ издигната, безъ до почувствува и най-малко уморяване. Вѣрва всичко, що чуе произнесено съ нѣкое изражение. Слѣдва всѣко кимване съ глава или другъ бѣлѣгъ и извършва въ точность всичко, що му заповѣдавшъ съ глава, очи или другъ бѣлѣгъ. Прилѣнява се, тѣй да се каже, и се съединява въ едно съ този, който му говори и може да прѣдсказва съ чудна

осмотрителностъ всѣко негово желание или намѣрение. Макаръ и да има очитѣ си затворени, обаче може добръ да различава, ако лѣкарътъ се намира близо до него или другъ нѣкой, а това нѣщо различава съ слуха, съ пипание или съ мирисание—често, обаче, гледа и голѣми прѣдмети посрѣдствомъ затворени зѣници.

Когато лѣкарътъ сполучи да докара болния въ такова положение, тогава може вече да почне особеното чрѣзъ хипнотизъма цѣрение. Лѣкарътъ говори на човѣка на когото приемчивостта и чувствителността къмъ впечатлениата е поразително силно. Всѣка дума му възбужда дълбоко впечатление и може да принесе душевна и тѣлесна промѣна на приспания. Съ голѣмо внимание и обмисленостъ, съ много умѣние и търпѣние и съ благъ начинъ лѣкарътъ може да възбужда съ думи и рѣкомахания въображението на страдающия за исцѣряване на тѣлото му. Може да успорява болнитѣ съчувствия на болния, да изострюва духа къмъ силни напругания или, което ми се вижда за по-съобразно изражение — да въстанови расклатеното равновѣсие на организъма.

Между това човѣкъ не може да слѣдва опрѣдѣленъ нѣкой и точно прѣдписанъ планъ. Лѣкарътъ може не само да е направилъ право распознавание (диагностика) на болѣстѣта и да забѣлѣжи, колкото е възможно, по-пълно всичкитѣ съществени бѣлѣзи, но и да познава до една степенъ характера и мислитѣ на болнитѣ, защото говори къмъ мислящъ индивидуумъ и има атомически особености и може, наистина, да вдѣхне това или онова, и до това вдѣхне чрѣзъ силата на словото. Слѣдователно, спорѣдъ различнитѣ индивидууми лѣкарътъ може и различно да се отнася; защото болний трѣбва не само да вѣрва, нѣ и да разбира. Който се намира въ хипноза не може да има воля; нѣ дѣйствува и се движи, както го движимъ ний. Ако, на пр.: дадемъ на рѣката му нѣкое правилно движение, то това движение слѣдва, догдѣ-

то искаме ний макаръ и цѣль частъ. По-горно управление той не разбира, не издава противоположна заповѣдь и ржката се неуморно движи и съ точностъ изпълнява длъжността си. Това е за лѣкаря едно срдѣство, чрѣзъ което се увѣрява, че сънътъ е дълбокъ.

Не безъ цѣль казвахъ по-горѣ, че прѣспаний мисли твърдѣ малко. Но колкото малко и да е това, всекога, обаче, той мисли даже и въ най-дълбокъ сънъ. И най-чудното е, че той схваща съ голѣма острота; той е лекъ и най-внимателенъ въ движенията си, разбира твърдѣ бърже, отъ колкото кога е буденъ и показва голѣма способностъ, когато прѣдстои да задържа наложенитѣ нему мисли.

Тѣй на пр.: можъ да помогнѣ на нѣкои болни въ хипнозата имъ съ идеата, че дълбоко спятъ, споредъ общото значение на думата, че можтъ да прѣдричатъ за бждѣщето, че можтъ да виждатъ прѣзъ стѣнитѣ, що става въ срдѣцната стая и др. подобни. Тогава тѣзи болни игражтъ ролята, както трѣбва. Очъртаватъ, на пр., споредъ моето поощрение прѣдмѣтната стая, въ която никога не сж влизали, самитѣ нѣща, като че ги глѣдатъ прѣзъ стѣнитѣ. Тѣзи очертания сж по нѣкога твърдѣ неточни и погрѣшни. Между това тѣзи въображения сж толкова живи, прокуватъ съ таквази осмотрителностъ и говоржтъ съ толкози увѣрение, щото човекъ може да влѣзе въ смущение и да повѣрва въ хипномантията (пророчуване на сънѣ). За избраниа измамникъ не може да има никакво подозрѣние тука, догдѣто хипнотизираний въсприима всецѣло наложения нему образъ, говори съ пълно убѣждение и гледа на въображенията си, като на истинско нѣщо.

Но тази сила на хипнотизираний не трѣбва да ни смущава много; защото всички ѣх познаваме отъ свой опитъ. Комуто се случило нѣкога да сънува съ живостъ познава, че може да си въобрази по-живо, отъ колкото кога е буденъ. Може нѣкой на пр. да сънува, че се разговаря съ нѣкой другъ и приема

чрѣзъ него всѣкой видъ нечакани, най свѣрзани отговори. Обаче, цѣлий разговоръ и тѣзи не чакани и свѣрзани отговори сж рожба на въображението на хипнотизираний.

Съ испитванието на съня чрѣзъ хипнотизираний добиваме убѣждението, че обикновенната наша прозрачна съвѣсть захваща само най-малкото мѣсто на всичкиа ни душевенъ животъ. Само за нѣкои мисли, на малко наши дѣяния имаме съвѣсть по-опрѣдѣлени нѣкои хронически бѣлѣзи, а повечето случки, що се случаватъ въ насъ, случаватъ се въ голѣмата сфера на полусъзнателността или свѣршено несъзнателно. Съ постепенно измѣнение се въсприиматъ по между си тѣзи състояния. Нѣма точно прѣдписани граници, както и между съня и будността. Колкото е по-дълбокъ сънътъ, толкозъ повече исказва на явѣ несъзнателността въ насъ. Чрѣзъ хипнозата се постави силна науката на тази несъзнателностъ и нейното приложение въ полза на страдащия чловѣкъ.

Тази несъзнателностъ прѣобрѣща въ насъ свѣсѣмъ другъ чловѣкъ, свѣсѣмъ друго „азъ“. Чловѣкъ, който се намира въ хипноза, е ипцѣло различно лице, отъ колкото кога се намира въ будностъ. Нѣкои си дѣяния на духа му, като: да сждишъ, да съзѣрцавашъ, логически да размишлявашъ, сж свѣсѣмъ заличени; а други, напротивъ, като въображението, сж свѣршено възбудени. Паметта, която обикновенно се гледа, като признакъ на съзнателността, не е стѣснена, но напротивъ, е напргнжта. Хипнотизираний може да си напомни всичко, що се е случило съ него въ будността. Обикновенно питатъ болния, кога се намира въ дълбокъ сънъ, какъ е и какво му се е случило въ съня, и той си припомнюва всичко. Ще рѣче въспоминанието остава, но несъзнателно. Кога се събуди, мисли, че е забравилъ всичко. Но ако го поставиме пакъ въ сънъ, виждаме, че всичко пакъ дохожда въ паметта му и тогава ни расказва всичко, щото му се е случило въ първий сънъ,

На пѣкѣи, които се намирахъ въ хипноза, казахъ името на сина си. Когато се събудихъ, питахъ ги, какъ се нарича синъ ми; нѣ тѣ нито знаехъ, че имамъ синъ; обаче щомъ паднахъ пакъ въ сънъ, казвахъ ми веднага името му. Следователно, този разумъ (знание) въ будността бѣше несъзнателенъ, а въ хипнозата пакъ дохождаше въ съзнание. Несъзнателний чловѣкъ помни повече, отъ колкото съзнателний.

Споредъ това, ако искаме, можемъ да прѣдизвикаме съществующия несъзнателенъ разумъ, или мислъ, която се крие въ чловѣка и подирѣ въ съзнателний животъ и това може само чрѣзъ една проста заповѣдь. Който се намира въ несъзнателностъ, той е покоренъ слуга, който никога не противоречи, но се стреми на драго сърдце да изпълни напѣтѣ заповѣди. На пр. можъ да кажъ на единъ хипнотизиранъ: „на опредѣлено врѣме слѣдъ събужданieto си искамъ да почувствуваиъ, да извършииъ това или онова. Искамъ да си припомнииъ, каквото ти казахъ, но да почувствуваиъ желанието ми и да го изпълнииъ“. Този чловѣкъ, слѣдъ като се събуди, нѣма да си припомни друго нищо, освѣнъ това, що му казахъ. Но щомъ дойде опредѣленото отъ менъ врѣме, слѣдъ събужданieto му, ще почувствува веднага желание да направи това, което му казахъ и то безъ да знае какъ и за що ще изпълни това искание, ако не срѣщне нѣкое важно препятствие. Несъзнателността, прочее, извършва службата си, която остава незабѣлѣзана до опредѣленото врѣме, слѣдъ това се явява, както неочаквано идеата въ будността на съзнателний животъ.

По този начинъ сполучихъ единъ день да бѣдъ призованъ на угощение отъ единъ мой познатъ. Въобразѣте си, какво бѣше очудванието му, когато му съобщихъ, че благородното му призовавание не бѣше нищо друго, освѣнъ едно вѣрно и точно изпълнение на заповѣдта ми. Такива и други чудни

и важни явления, които се наричатъ послѣ сънни внушения, не могъ тука точно да опишъ, колкото и-да е голѣма тѣхната важность, и за които учи науката за несъзнателността.

(Слѣдва).

ЕГОИЗМА И ГОРДОСТТА.

Причинитѣ имъ, послѣдствията имъ и срѣдствата за унищожението имъ.

(Прѣводъ изъ *Аллина Кардека**).

Въ свѣтскитѣ интереси хората могатъ да му погрѣчатъ: той трѣбва да ги отблъсне и по тоя начинъ става егоистъ по силата на нѣщата; но ако поднесе погледа си по горѣ, къмъ едно добродетелно, което никой чловѣкъ не може да прѣпрѣче, той нема интересъ да стѣква никого и егоизма нѣма вече прѣдмѣтъ; но тука му остава потиска на гордостта.

Причината на гордостта е въ вѣрата, която има чловѣкъ въ своето лично достоинство; тука сжщо неговитѣ мисли сж съсрѣдоточени върху земния животъ. Чловѣкъ който не вижда нищо прѣдъ себѣ си, нищо подиръ себѣ си и нищо надъ себѣ си, въ него чувството на личното „азъ“ надминува всичкитѣ други чувства и нищо не може да му се тури като противовѣсъ.

Невѣрието не само, че не притежава нѣкакво срѣдство противъ гордостта, но още повече я потиква и ѝ дава право, като отрича сжществуването на една по висша сила надъ чловѣчеството. Невѣрника не вѣрва освѣтъ себѣ си; твърдѣ естествено е прочее, че ще бѣде гордъ; додѣто въ ударитѣ на сждбата, той не съникасва друго нѣщо освѣтъ слѣпъ случай и вирва глава, тозъ който вѣрва вижда Божията рѣка и навѣжда глава въ поклонъ. Първото условие, прочее, за обуздаване на гордостта, е да вѣрваме въ Бога и въ бѣдѣщия животъ; по и то не

*) Продължение отъ книж. VII.

стига: нарѣдъ съ бѣдѣщето, трѣбва да виждаме и минѣлото, за да си съставимъ едно вѣрно цонятіе отъ настоящето.

За да прѣстане гордіа да се мисли, че е по достоенъ отъ другитѣ, трѣбва да му се докаже, че не е нѣщо повече отъ другитѣ, и че другитѣ сѣ сѣщо-то, което е и той; равенството не е една философска теория, но фактъ. Истини, които проистичатъ отъ минѣлитѣ сѣществуваниа на душата и възплѣтяванието.

Ако челоуѣкъ вѣрва въ Бога, то безъ минѣли сѣществуваниа на душата, може да си помисли, че Богъ го е надарилъ исклучително съ особенни качества; а ако не вѣрва въ Бога, то отдава всичко на случая и на собственото си умѣние. Но когато разбере, че прѣди този си животъ той е живѣлъ много други, че душата му е минѣла прѣзъ много сѣществуваниа, тогазъ той се научава да различава вѣчнаа духовенъ животъ отъ приврѣменниа тѣлесенъ; тогазъ вече узнава, че всичкитѣ души сѣ излѣзли еднакви и равни изъ рѣцѣтъ на създателя; че сѣ трѣгнали отъ една и сѣща точка и гонѣтъ една и сѣща цѣль, която всички трѣбва да достигнатъ рано или късно спорѣдъ собственитѣ си усилия; че той самъ е достигналъ до днешното си положение, не инѣкъ, освѣнь, слѣдъ като е растѣлъ дълго врѣме и съ мъка, както другитѣ, въ нискитѣ степени на развитието; че между най напрѣдѣнитѣ и най назадѣнитѣ въ развитието си, има само въпросъ за врѣме; че прѣимуцествата, които рождението създава, сѣ само тѣлесни, независѣщи отъ духътъ; че прости пролетарій може въ едно бѣдѣще сѣществувание да се роди върху единъ тронъ, а най могѣщиа да се прѣроди пролетарій. Ако той глѣда само земниа животъ, вижда въ него врѣменнитѣ общественни неравенства, които го поразиватъ; но ако той хвърли погледъ върху цѣлиа животъ на духоветѣ, върху неговото минѣло и бѣдѣще, отъ самото му трѣгване до самото му пристиганіе, то тия нера-

венства изчезватъ и той признава, че Богъ никому не е далъ нѣщо повече въ ущърбъ на другитѣ; че всѣкому е далъ равна частъ и не е уравнилъ пътя на нѣкои повече отколкото на други; че този, който по малко е напредилъ на земята отъ него, може да пристигне прѣди него, ако се старае повече отъ него за усъвършенствуванието си; най послѣ той признава, че всѣки като се усъвършенствува само чрѣзъ собственитѣ си усилия, то принципа на равенството е единъ принципъ отъ справедливостъ и единъ законъ природенъ, прѣдъ когото пропада гордението отъ привилегии.

Въплътяването, като потвърждава, че духоветѣ могатъ да се прѣродятъ въ различни общественни условия, било като искупление, било като пенитъ, дава ни да разберемъ колко е възможно, щото тоя, когото прѣзираме, да е билъ въ едно прѣдишно съществуване нашъ господаръ, или поне равенъ на насъ, приятелъ или роднина. Ако човекъ може да знае това, щѣне да се отнася съ него уважително, но пъкъ тогава не щѣне да има никакво значение; както напротивъ, ако знаѣше, че неговия сегашенъ приятелъ му е билъ нѣкога неприятелъ, слуга, или даже робъ, той щѣне да го отблъсне; ето защо Богъ не е искалъ да бжде тѣй, ето защо е хвърлилъ едно було върху минжлото ни; по тоя начинъ човекъ е потикналъ да гледа на всички хора, като на братна и на равни; отъ тукъ братството добива една естествена основателностъ; като знай човекъ, че може на свой рѣдъ да се отнасятъ хората съ него, както той се е отнасялъ съ тѣхъ, то милостинята му става една длъжностъ и необходимостъ основана върху самото естество.

Исусъ постави принципа за милостинята, равенството и братството, като особено условие за щастие; но на спиритизма е било оставено третото изявление на Божиата воля, щото, чрѣзъ познанието, което дава за духовния животъ, чрѣзъ новитѣ хори-

зони, които открива и законите, които показва, да освяти тоя принципъ, като докаже, че той не е само една нравственна доктрина, но и единъ природенъ законъ и, че е въ интереса на човѣка да го прилага на практика. Обаче, той ще го приложи на практика тогазъ, когато, като прѣстане да вижда въ настоящия животъ начало и край, той разбере солидарността, която съществува мѣжду настоящето, минжлото и бѣдѣщето. Въ великия просторъ на безкрайността, който спиритизма му дава да съзрѣ, неговата лична важность се унищожавя; той разбира, че самъ е нищо и не може нищо; че всички иматъ нужда едни отъ други и, че еднитѣ не сѣ нищо повече отъ другитѣ: двойна провала за егоизма и гордостта му.

Но за това пѣкъ му трѣбва вѣра, безъ която той ще стои упорито въ рутината на настоящето; не слѣпата вѣра, която избѣгва свѣтлината, стѣснява идеитѣ и, чрѣзъ това, поддържа егоизма, но разумната и просвѣтена вѣра, която иска свѣтлина, а не мракъ, която скъсва смѣло завѣсата на тайнитѣ и разширява хоризона; ето тѣзи именно вѣра, първъ елементъ на всѣки напрѣдѣкъ му носи спиритизма, вѣра здрава, защото е основана върху опити и факти, защото му дава осязаеми доказателства върху безсмъртието на душата, научва го отъ дѣти тя, вѣдѣ отива и защо е дошла на земята; защото най послѣ опрѣдѣля неговитѣ неопрѣдѣлени понятия за минжлото и бѣдѣщето му.

Веднѣжъ задълбочалъ въ тоя пѣкъ, егоизма и гордостта, като нѣматъ вече съжитѣ причини за възбуждение, полека-лека ще угаснатъ, но нѣмане на цѣль и на храна, и всичкитѣ общественни отношения ще се измѣнятъ подъ влиянието на милостинята и братството, въ правата смисълъ на думата.

Това може ли да стане отведнѣжъ? Не, туй е невъзможно: нищо не става отведнѣжъ въ природата; никога не оздравя отведнѣжъ единъ боленъ; мѣ-

жду болѣстѣга и здравнето стои поправяннето. Человѣкъ не може, прочее, отведнѣжъ да измѣни своята гледна точка и да принѣсе погледа си отъ земята на небото; безкопечността го замайва и заслѣпява; нужно му е врѣме за да се свикне съ новитѣ идеи. Спиритизма е, безъ противорѣчие, най могѣщественна морализаторски елементъ, защото подрипва егоизма и гордостѣта въ основата имъ, като дава една опора на морала: той е направилъ чудеса отъ прѣвръщанна; напстина, че това сѣ още индивидуални и частни исцѣряванна, но туй, което е произвелъ върху индивидуумитѣ, е гаранция за това, което ще произведе единъ день върху маситѣ. Той не може да искубне лонитѣ трѣви съ единъ посѣгъ; той дава вѣрата, а вѣрата е доброто сѣме; иска се само врѣме, щото това сѣме да пошкне и даде плодъ; ето защо всѣкитѣ спирити не сѣ още съвършени. Той (спиритизма) е вземалъ человекѣ изъ посрѣдъ самна животъ, въ самна разгаръ на страститѣ, въ самото всесилие на прѣдраждѣнитѣ и, посрѣдъ такива обстоятелства, той е направилъ чудеса; какво ще бѣде, когато го вземе отъ самата му люлка, дѣветвѣтъ още отъ всѣкакви пездрази впечатления? Когато человекъ ще сучи милосердието заедно съ млѣкото и ще бѣде люлѣянъ отъ братството? Когато, най послѣ, цѣло едно поколение ще бѣде отхранено и възпитано въ понятия, които разума ще усилюва и укрѣпява сѣ повече и повече, намѣсто да разединява? Подъ владичеството на тия понятия, станжли вече всеобща вѣра, напрѣдка, като не ще срѣща повече прѣчка въ егоизма и гордостѣта, общественитѣ учрѣждения ще се прѣобразуватъ сами по себѣ си и человекѣството ще напрѣдне бързо къмъ своето назначение върху земята, чакайки това на небото.

Отмъщението слѣдъ смъртта.

(„Stamboul“)

(Продълж. отъ книжка VII)

Два мѣсеца се изминѣхъ, откакъ прѣминѣхъ прѣзъ прохода Жюфроя, когато изведнѣжъ азъ се намѣрихъ лице съ лице съ Павла. За една година азъ не бѣхъ го виждалъ. Той ми се виждаше доста промѣненъ. Положително той обичаше твърдѣ много своята Мануела. Попитахъ го за нѣщо ново, а най-много искахъ да узнаѣ причинитѣ на неговото дохождане въ Парижъ.

— Дойдохъ, каза той, за развлѣчение, или, нека се осмѣля да кажа, да не мисля по-нататкъ за нещастieto си.

— Бѣдний ми приятелю, казахъ му азъ, напълно съзнавамъ, каква пустота е завладала къщата ти. Защо по-отирѣди не дойде въ Парижъ? Ти си се накаралъ жестоко, като си останѣлъ въ къщата си самъ съ спомнѣванието на минѣлото!

До като азъ говорѣхъ Павелъ ме изгледа съ единъ забѣлѣжителенъ погледъ. Тутакси той ме залови за ръката: „чувай, понеже ти се интересуванъ въ всѣко отношение за мене, азъ искамъ да те запознаѣ съ всичко, касаеще се до мене; ти ще знаешъ всичко. Пригответи се да слушаешъ, което ще ти расправямъ.“

Историйката, която ми расказа, станала съвършено случайно! Толкова случайно, щото азъ захванѣхъ да го гледамъ съ безпокойствие, като ми каза, че той ще полудѣе.

Ето, какво ми Павелъ повѣри:

Не бѣше само смъртта на жена му, която го е докарала до това положение.

Единъ день, деветъ или десетъ мѣсеца слѣдъ голѣмата загуба на жената му, една млада госпожа поиска да му говори за нѣщо. Тя бѣше вдовица и се наричаше г-жа Д..... Тя имаше нужда да се по-

свѣтѣ съ адвоката за нѣкои мѣчнотии, които се появили въ единъ нейнъ процесъ за наслѣдство.

Трѣбва да вѣрваме, че мѣчнотиитѣ не се прѣмахнали тутаки, защото тя дохождаше често пѣти. Това бѣше голѣмо нещастие за Павла; като забрави миналото, той се влюби въ посетителката и се рѣши да ѝ открие това. Тя изслуша думитѣ му нѣколко пѣти, безъ да му отговори, защото тя свършваше съ думитѣ: „Слушайте, г-нѣ Сервиатъ, азъ бихъ се оженила само тогива, когато намѣрихъ мѣжъ, който да ме обича извънредно.

„Нѣма да се зачудите, ако азъ ви поискамъ едно необоримо доказателство за твоята любовъ къмъ мене. Това доказателство е слѣдующето: Вий се обѣщайте на госпожа Сирвиатъ единъ день прѣди да ѝ фотографирахте, че никоги нѣма да фотографирате друга жена. Добрѣ! Моето желание е да ме фотографирате. Ако вий се съгласите на това, азъ ще повѣрвамъ, че вий ме дѣйствително обичате и че вий сте се отказали отъ вашата стара любовъ. Ако ли не, ще туримъ точка на всичко това, което се каза помежду ни“. Недѣйте се чуди на поведението на г-жа Д. Жената, както знаете, не обича да си вкусва друго нѣщо, освѣнъ отъ запрѣтеното дѣрво. Освѣнъ това, госпожа Д. бѣше извънредно завистлива. Тя бѣше доста опитна и знаеше, какво да иска отъ Павла, именно това, което бѣше за него измѣна на обѣщанието, и Павелъ не можеше да забрави своето задѣлжение, което той направи прѣдъ лицето на една умирающа и прѣдъ Бога, безъ да не нанесе на себе си по голѣма отговорностъ. Но какво искате отъ него? Той е влюбенъ чловѣкъ, и въ една минута на въображаемо блаженство той се съгласи на това, което му се искаше.

„Азъ приготвихъ,“ каза той, „фотографическитѣ си апарати въ градината. Тази е градината, както знаете, дѣто азъ се занимавамъ да работи. Госпожа Д. сѣдна на единъ столъ близо до зида, облѣ-

че се въ дрѣха споредъ врѣмето. Затѣкна си една китка на гърдитѣ, на колѣнитѣ си държеше едно вѣтрило и гледаше на него смѣюща се. Когато всичко се приготви, азъ ѝ помолихъ да не мърда повторихъ капака, за да турѣхъ чувствителното стѣкло. Случката която се случи слѣдъ това, припатебно мой, нѣма да забравѣхъ никога. Госпожа Д.—испустихъ единъ ужасенъ гласъ и падна въ несвѣсть върху стола; а азъ видѣхъ отстрани до нея моята умрѣла жена, Мануела. Видѣхъ ѝ Иване, тѣй ясно, както гледамъ тебе сега.

„Тя бѣ облѣчена въ сѣщитѣ си дрѣхи, държеше лѣвата си ръка на сърдцето, а дѣсната—на рамото на госпожа Д. Косата ѝ бѣше разрошена и падаше по гърба ѝ, лицето ѝ бѣше бѣло. Тя отпрати къмъ мене погледъ, пълненъ съ неискано изобличение, и азъ се почувствувахъ, като вкамененъ и не можахъ да ѝ погледна още веднѣжъ. Тѣзи черни очи, които азъ самъ бѣхъ затворилъ при смъртния ѝ часъ, и които познавахъ тѣй добръ, бѣхъ голѣмитѣ очи на Мануела.

„Духътъ се изгуби, азъ повикахъ на помощъ, и хората дойдохъ да помогнатъ на Г-жа Д. Трѣбваше доста врѣме да се измѣнише, докато тя се съвземѣше отъ своитѣ припадци. Слѣдъ като захванъ да говори, тя ми разказа всичко, което испатила. Това, което азъ видѣхъ, тя го почувствувала, като една студена ръка—но въ истинската смисълъ на думата студенина—турена върху рамото ѝ, попинала ѝ дрѣхитѣ, погладила стола ѝ, и всичко това тя е почувствувала, като да е била гола. Отъ мъката и страхътъ, госпожа Д. изгуби съзнание. Слѣдъ това азъ ѝ направихъ за видѣнието, на което азъ бѣхъ зритель“.

—Ахъ! каза тя твърдѣ развълнувано, ний направихме злѣ! Дано Мануела ни прости!

„Слѣдъ нѣколко минути, когато си отпочина, тя ме помоли да ѝ придружѣ. Отъ него денъ азъ вече не се завърнахъ. Едно общо съгласие скѣса всички-

тъ ни отношения. Знай само това, че единъ мѣсець слѣдъ тази случка тя се разболѣ, и слѣдъ едно дълго болѣдуваніе тя напустихъ Бордо и се прѣдаде на религиата“.

Прѣзъ този расказъ азъ не прѣкъснѣхъ приателъ си ни единъ пътъ. Освѣнъ това, както казахъ и по-горѣ, азъ вѣрвахъ, че той не бѣше въ ума си, за това се и въздържахъ. Понеже той ме занимаваше осемъ часа съ такъвъ единъ езикъ, азъ трѣбваше да си помисля че той страдаше отъ галлюцинация; но случката ме накара да прочета още веднѣжъ книгата за опититѣ на Уилиамъ Круксъ, въ когото азъ имамъ такова голѣмо довѣрие. Дойде ми една мисль въ главата. Понеже Уилиамъ Круксъ е фотографиралъ единъ духъ, то и вижданието на Мануела е възпроизведено отъ фотографическия апаратъ на моя приателъ.

— Но казахъ му азъ, нѣма съмнение, че ти си запазилъ стѣклото на това паметно фотографиране? Може ли да се види добръ Мануела? Азъ съмъ много любопитенъ да знай това.

Павелъ се зачерви.

— Срамъ ме е да ти се исповѣдамъ, каза той, азъ не извадихъ стѣклото. Освѣнъ това, прѣдъвидъ на единъ суевѣренъ страхъ, азъ не посмѣхъ да погледнѣ плаката, на която работихъ този день. То (стѣклото) е въ сандѣчето, въ Бордо.

— Е, хубаво! казахъ му азъ, трѣбва добръ да се запази това стѣкло, за да се разбере, какво има на него. Като си отидешъ, не забравяй да го испратишъ въ Парижъ, и азъ ти се обѣщавамъ, че ще го разгледамъ добръ. Ако както се надѣвамъ, не се забѣлѣжи нищо, което да е за чудение, безъ съмнѣние ще заключа че Госпожа Д. и ти сте били жертва на една илюзия, което ми се струва да е цѣлата истина.

На тѣзи мои думи азъ оставихъ приателя си, като му стиснѣхъ ржката.

Слѣдъ нѣколко дни Павелъ се яви въ кабинета ми; той турн на масата ми една адвокатска чанта,

— Плаката, каза ми той, е въ сандъка.

— Хубаво! му отговорихъ азъ, остави ъж при мене и дойди утрѣ, азъ ще ти кажъ всичко това, което видѣхъ.

Но той обичаше повече да стои при мене или помага въ разслѣдванието. Не го ли бѣше срамъ, за дѣто за толкова врѣме не бѣше разработилъ стъклото? Не знамъ; но той искаше да ми помага при развиванieto на клишето. Азъ почнахъ да приготвлявамъ всичкитѣ нуждни нѣща за стъклото: единъ червенъ фенеръ и нѣкои и други химически смѣсове.

Единъ отъ посѣтителитѣ ми, който бѣше въ стаята и съ сѣнката на когото можехъ да си послужѣ, ми послужи за тъмна стая. Вий знаете много добрѣ, че фотографическата плака, прѣди да се приготви добрѣ, не трѣбва да се излага на свѣтлината.

Въ една лабараторна така приготвена челоуѣкъ става зрителъ на едно чудно явление.

Ето, какво се случи, позволѣте ми да съобщѣ за знание. Когато извадихме стъклото отъ дървената рамка, не можеше да се различи никаква слѣда отъ образъ. Имаше единъ видъ смѣсъ отъ разни краски, покрити съ единъ пластъ отъ сребро, и което, като се изложеше на свѣтлината, показваше се една розова краска. Освѣтъ туй окоото не виждаше друго нищо; но слѣнцето си свърши работата: то захванъ малко-по-малко да открива чъртитѣ на единъ портретъ. Слѣдъ това фотографинтъ взе стъклото, тури го въ една течностъ и чакаше.

Слѣдъ една минута, на стъклото захванъ да се открива една точка, слѣдъ нежъ друга, сетѣ друга, която захванъ и да се уголъмява. Малко-по-малко захванъхъ линии да се распознаватъ, сѣнкитѣ се появихъ и най-сетѣ цѣлитѣ образъ се яви.

Павелъ Сервиатъ и азъ бѣхме въ моята тъмна стая. Азъ бѣхъ турилъ на една отъ маситѣ всичкитѣ стъкла, сетѣ затворихъ вратата и запалихъ червения фенеръ. Азъ излѣхъ въ едно стъкло смѣса, съ

който си служехъ при откриването на снимката, и, като се обърнахъ къмъ приятеля си азъ грабнахъ отъ рѣцѣтъ му стъклото. Азъ почувствувахъ, че той нѣкакъ си трѣперѣше като сжщеврѣменно почувствувахъ и себе си нѣкакъ развълнуванъ, при всичко че не искахъ да се случи такова нѣщо съ мене. Какво станѣ съ мене? Азъ почнахъ да разсждавамъ, че Павелъ е билъ играчка на една иллюзия, но, като се втренихъ по-добрѣ въ тази смѣшна работа, азъ дойдохъ до съвършенното убѣждение, че съ него нищо аномално не се е случвало; съ други думи, това спокойствие, което чувствувахъ въ неж минута, направи мѣсто на едно смущение и страхъ, които нѣмахъ граница.

Да ли бѣ причината на това странната краска на свѣтлината, на която азъ не бѣхъ навикнѣлъ и която да е дѣйствувала нѣкакъ си върху моитѣ чувства? Но не: причината бѣше съвсѣмъ друга; тукъ имаше друго нѣщо. Азъ имахъ едно истинктивно чувство и едно неразумно убѣждение, че въ тази стая се намираше и трете лице, и че това лице е духъ. Това не бѣше мисль, която да съмъ си допустилъ за удоволствие; това бѣше едно завладателно чувство, което чловѣкъ не можеше да побѣди. Това впечатление, въ една минута, стана тъй силно, щото азъ при обръщането си на другата страна положително почувствувахъ лицето; видѣхъ това сжщество тъкмо отзадъ си.

Слѣдъ това азъ подложихъ бромюреното стъкло подъ дѣйствието на разнитѣ химически смѣсове, и разни чѣрти и сѣнки захванѣхъ да се появяватъ. Най-напрѣдъ на стъклото се показахъ чѣртитѣ на една жена, а отпослѣ, тъкмо до неж чѣртитѣ на още една; а приятельтъ ми, който прѣзъ това врѣме стоеше наведенъ къмъ водата и надзираваше съ любовитство всичката работа, изведнѣжъ наддаде единъ викъ.

— О, Всемогѣщій Боже! Тѣ сж двѣ!

Това бѣше вѣрно: тѣ бѣхъ двѣ. При фотографиранието на Г-жа Д. ежщеврѣменно еж се възпроизвели и чѣртитѣ на умрѣлата Мануела.

Противъ явното нѣщо нѣмаше, какво да се каже и не можеше да ежществувa по-голѣма връзка между дѣйствителността и призрака. Азъ си свършихъ скоро, скоро работата, запазихъ образа, като му турихъ малко сода, и се прѣдадохъ а на приателя си, който бѣше се възлѣгналъ на единъ столъ и се намираше въ песвѣсть.

Освѣтъ това опитътъ на Докторъ Круксъ, който фотографира единъ духъ, потвърди случившето се съ насъ. Придобитото явление не е тъй извъпрѣдно, както ми се показа то отпърво. Струва ми се: вий приемате, че една душа, която е напустила вече тѣлото, има силата, има възможността, да се явява и прави впечатления на чувствата ни. Туи нѣма, защо да ви зачудва. Ако единъ духъ може да дѣйствува върху ретината на окото ви, нѣма ни най-малко съмнѣние, че той ще може да дѣйствува и върху стѣклото или друго нѣкое вещество, несравнително по-чувствително на свѣтлината, каквито еж, напримѣръ оптическитѣ нерви.

Азъ не щѣхъ да ви разкажъ тази случка, ако да не знаехъ, че тя нѣма да копрометира никого

Този нещастникъ, Павелъ, умрѣ въ Швейцария отъ едно падание въ планинитѣ и никой отъ васъ не познава Госпожа Д. нито по име, нито по образъ. Знаете ли какво нѣщо гледахъ ей сега въ единъ албумъ? Това е единъ фотографически опитъ. Най-сетитѣ, защо и азъ не си послужихъ съ него да турихъ край на този си расказъ, като ви накарамъ сами да го видите.

Приательтъ ни В. станж, зе албума, който бѣше на масата, доближи се до лампата и, като пушихме около него.

— Ето ви, извика той, Госпожа Д. и Мануела — едната жива, а другата умрѣла.

Както всичкитѣ, и азъ видѣхъ Госпожа Д. много блѣда, и малко нѣщо наведена на стола, послѣдствие едно движение, което е направила, лицето ѝ не излѣзло ясно. Чъртитѣ на Мануела бѣхж отпосителни. Нѣкои отъ тѣзи чърти ясно показвахж, че тѣ сж на сжщество безъ материя; но лицето на Госпожа Сервиатъ бѣше много живо и нейний погледъ толкова сериозенъ и мраченъ, което показваше че тя е била пълна съ гнѣвъ, изобличение и любовъ.

* *
*

На завръщанието си, като вървѣхъ по калдарѣма на Парижъ, слѣдъ като зехъ сбогомъ отъ приятелитѣ си, азъ захванхъ да размишлявамъ върху това, което бѣхъ чулъ и видѣлъ тази вечеръ. Въ ума ми постоянно стоеше свръхчеловѣческото лице на Мануела. Най-сетнѣ си казахъ: Смъртѣта е праздна дума, и поетѣтъ е ималъ право, като е писалъ:

Bleus ou noirs, tous aimés tous beaux,
Ouvertis à quelque immense aurore,
De l'autre côté des tombeaux
Les yeux qu'on ferme voient encore.

(Сини или черни, обичани, прѣкрасни, отворени къмъ нѣкоя велика зора, отгатыкъ гроба, очитѣ които затваряме виждатъ още).

Силата на хипнотическото внушение.

(«Ребусъ»)

Вѣстникъ „Московскій Листокъ“ отъ 21-й Май съобщава единъ твърдѣ интересенъ случай, който е станалъ при хипнотическото внушение на единъ боленъ, който страдалъ въ продължение на десетъ години отъ парализъ въ двата крака. Излѣкуващето било направено отъ извѣстния хипнотизаторъ Г-нъ Фелдманъ надъ Г-нъ Ивановъ, младъ на тридесетъ години чловѣкъ. Прѣзъ 1882 година Г-нъ Ивановъ почувствувалъ болѣсть и слабостъ въ краката. Болѣстьта постоянно се усилюва, толкова, щото въ расто-

яние на двѣ години той вече не можелъ да ходи. Освѣнъ това, той починалъ да чувствува и затруднение въ говорението си. Зрѣнието му сжщо ослабнѣло до толкова, щото съ мъжа можалъ да чете вѣстниците. Прѣдметитѣ, които сж бивали на далечъ отъ него на четире аршина сж се сливали прѣдъ очитѣ му. Нито електричеството, нито гидротерапията му е принесла нѣкаква полза. Като чулъ за дохождане-то въ Москва на Г. Фелдмана, Г. Ивановъ, по съвѣтитѣ на лѣкаритѣ, които го лѣкували, рѣшилъ се да се подложи на хипнотическо внушение.

На м-ць Февруарий м. г. Г-нъ Фелдманъ, като разгледалъ болния, рѣшилъ да го хипнотизира. Първитѣ два сеанса не подѣйствували нищо. На третия сеансъ болний заспалъ; още нѣколко сеанса, и болний падналъ въ дълбокъ хипнотически сънъ и можало вече да му се внушава. На другия сеансъ съ Г-нъ Ивановъ станѣло чудо: той захваналъ да ходи свободно, безъ веѣкаква чужда помощъ или патерици. Едновременно съ това и зрѣнието му се подобрило до толкова, щото той може да чете вѣстници. Говорението му сжщо станѣло свободно.

По думитѣ на корреспондентина на в. „Изтокъ“, който посѣтилъ болницата на Д-ръ Штробиндера, гдѣто Г-нъ Фелдманъ лѣкувалъ този боленъ прѣдъ множество лѣкари, Г-нъ Ивановъ ималъ видъ на съвършено здравъ чловѣкъ. Въ хипнотическия сънъ той падалъ много скоро, легко и хипнозътъ дѣйствува надъ него благотворно. Когато се събужда отъ хипнотическия сънъ, той бива веселъ. Г-нъ Фелдманъ го отучилъ да пуни тютюнъ. Г-нъ Ивановъ пушелъ до 70 папириси на день и това го много врѣдѣло. Още едно важно внушение му направилъ Г-нъ Фелдманъ: той му внушилъ голѣмо отвръщение къмъ спиртниѣ питиа. На корреспондентина се виждало, че една глътка вино правила на Г-нъ Ивановъ неприатно впечатление.